

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовео комисију: Наставно-научно веће Медицинског факултета Датум именовања комисије: 04.03.2022.		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. Митић Горана	Редовни професор	Патолошка физиологија 06.11.2018
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Медицински факултет Нови Сад, Универзитет у Новом Саду		председник
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
2. Чабаркапа Велибор	Ванредни професор	Патолошка физиологија 15.10.2017.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Медицински факултет Нови Сад, Универзитет у Новом Саду		члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
3. Радосављевић Татјана	Редовни професор	Патолошка физиологија 14.12.2011.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Медицински факултет Београд, Универзитет у Београду		члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
4.		
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
5.		
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
установа у којој је запослен-а		функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Име, име једног родитеља, презиме: Игор, Горан, Спасић 2. Датум рођења, општина, држава: 04.02.1992, Нови Сад, Република Србија 3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Медицински факултет, интегрисане академске студије медицине/доктор медицине 4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2018. година, Докторске академске студије-клиничка истраживања
III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Специфичности хемостазног механизма код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције
<p>IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p> <p>Докторска дисертација је написана на 104 стране и садржи све неопходне елементе научног рада који су организовани у 7 поглавља: увод, радне хипотезе и циљеви истраживања, материјал и методе, резултати, дискусија, закључци и преглед литературе. На самом почетку рукописа се налази кључна документацијска информација на српском и енглеском језику уз сажетак на српском и енглеском језику, у складу са важећим правилима, као и списак коришћених скраћеница. Дисертација садржи 8 табела, 5 слика и 5 графикона. Увод, приказ добијених резултата и дискусија су написани јасно и разумљиво. У литератури је цитирана 141 референца у складу са важећим Ванкуверским правилима за цитирање. На крају дисертације је приказан план третмана података.</p>

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. **Наслов** докторске дисертације је формулисан јасно, у складу са темом истраживања и са садржајем дисертације.

Комисија сматра да је наслов докторске дисертације јасно и прецизно формулисан, да је у потпуном складу са темом дисертације као и са садржајем.

2. **Увод** докторске дисертације је написан изузетно свеобухватно и систематично, посебно имајући у виду да ја приказана истраживана проблематика која обухвата интеракцију запаљеног процеса и хемостазног система, што увек представља велики изазов. У уводу је стављен нагласак на изузетну сложеност ове интеракције, као и неопходност оваквог истраживања у периоду када је здравствени систем свих земаља изложен огромном изазову који представља инфекција SARS-CoV-2, а још увек не постоје усаглашени одговори на бројна питања везана за терапијске и профилактичке модалитете у односу на изузетно висок ризик за настанак тромбозних компликација. Уводни део дисертације је подељен у девет целина. Првих шест целина детаљно описују функционалност хемостазног система, при чему су јасно издвојене целине које се односе на примарну хемостазу, коагулациону компоненту, регулаторне механизме коагулације, фибринолизни механизам и инхибиторе фибринолизе, као и патофизиолошке основе настанка тромбозе. Три поглавља уводног дела дисертације су посвећена SARS-CoV-2 вирусној инфекцији, патогенези интеракције вируса са урођеним и стеченим имунским одговором домаћина, као и интеракцији имунског одговора и коагулационог механизма.

Комисија сматра да је уводни део свеобухватно и систематично приказао теоријске основе ове веома актуелне проблематике, и да је помоћу актуелних и релевантних литературних навода истакнута комплексност проблема утицаја SARS-CoV-2 инфекције на активацију коагулационог система, као и неопходност спровођења истраживања.

3. **Циљеви истраживања** су јасно дефинисани и омогућавају доношење конкретних закључака. Циљеви истраживања су наведени у пријави тезе и засновани су на резултатима првих истраживања проблематике утицаја SARS-CoV-2 вирусне инфекције на функцијску реактивност хемостазног система који си публиковани током претходне две године. Циљеви истраживања спроведеног у оквиру ове дисертације су били следећи: Испитати функционалност примарне хемостазе код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције као и њен утицај на ризик за настанак смртог исхода и тромбозних компликација. Испитати функционалност коагулационог механизма код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције и његов утицај на настанак смртог исхода и тромбозних компликација. Проценити утицај и функционалност фибринолизног механизма на ризик за настанак смртог исхода и тромбозних компликација код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције.

Хипотезе истраживања су логичне и јасно формулисане, у складу са циљевима истраживања. Хипотезе истраживања спроведеног у оквиру ове дисертације су биле следеће:

Болесници оболели од SARS-CoV-2 вирусне инфекције који имају супримирану примарну хемостазу имају већи ризик за настанак смртог исхода и тромбозних компликација у поређењу са болесницима оболелим од ове инфекције који имају физиолошки ниво функционалности примарне хемостазе.

Поремећај функционалности коагулационог механизма у правцу хиперкоагулабилности код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције повећава ризик за настанак тромбозних компликација и смртог исхода.

Супримирана функционалност фибринолизног механизма повећава ризик за настанак тромбозних компликација и смртог исхода код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције.

Комисија сматра да су циљеви истраживања и радне хипотезе логично формулисани и аргументовани и да омогућавају доношење конкретних закључака.

4. **Материјал и методе:** у овом делу дисертације је јасно и прецизно описан начин избора и величина испитиваног узорка испитаника, детаљно су описани критеријуми за укључивање болесника у студију као и критеријуми за искључивање болесника из студије. Методологија израде дисертације је прецизно наведена у складу са принципима научно истраживачког рада у медицинским наукама, и у потпуности омогућава понављање истраживања. Коришћене методе су тренутно најсавременије лабораторијске методе функцијског испитивања свих компоненти хемостазног система и користе се у свету како у научном тако и у клиничком раду, у потпуном су складу са постављеним циљевима и омогућавају добијање квалитетних резултата. Истраживање је одобрено од стране Етичке комисије Медицинског факултета у Новом Саду као и Етичке комисије Клиничког центра Војводине.

Испитивање је конципирано као проспективна студија у коју је укључено 60 пацијената са RT-PCR потврђеном инфекцијом SARS-CoV-2 који су лечени у хоспиталним условима у COVID јединицама Клиничког центра Војводине. У студију нису укључивани болесници лечени у интензивним јединицама. Одређивање параметара крвне слике, укључујући одређивање броја тромбоцита и тромбоцитних индекса извршено је на аутоматизованом хематолошком бројачу. Функцијско испитивање примарне хемостазе подразумевало је одређивање агрегабилности тромбоцита методом импеданце, и то ТРАП теста као показатеља базалног нивоа функцијске реактивности тромбоцита, чиме је избегнут утицај примењиваних лекова на тромбоцитну функцију. У циљу процене функционалности коагулационог механизма извршено је одређивање активисаног парцијалног тромбoplastинског времена, протромбинског времена, фибриногена као и нивоа Д-димера помоћу аутоматизованих коагулометара. У циљу процене функционалности фибринолизног механизма одређивано је еуглобулинско време лизе коагулума методом према Макфарлану и Пилингу.

За унос и обраду података коришћен је програм SPSS, верзија 24.0. У оквиру статистичке обраде података коришћен је Студентов т-тест, Ман-Витнијев тест, Спирманов и Пирсонов коефицијент корелације, а за процену утицаја појединачних испитиваних параметара на ризик од настанка смртног исхода или тромбозних компликација коришћена је некондиционална логистичка регресија. Примењене методе статистичке обраде података су у потпуности одговарајуће за спроведено истраживање.

Комисија сматра да је начин одабира и укључивања испитаника у истраживање као и методологија израде анализа у потпуности одговарајућа за постављене циљеве и хипотезе, и да су помоћу наведених метода добијени актуелни и квалитетни научни резултати.

5. **Резултати** истраживања су прегледно и јасно приказани у виду графикона и табела. На изузетно прегледан начин је приказана разлика у вредностима испитиваних параметара примарне хемостазе, коагулационог и фибринолизног механизма у групама болесника са позитивним и посматраним негативним исходом болести. Резултати произилазе из примењене методологије и одговарајуће статистичке обраде података.

Комисија сматра да су истраживањем добијени оригинални резултати, као и да су приказани прегледно и систематично уз коришћење адекватних метода статистичке обраде података.

6. **Дискусија** је изузетно јасно и аргументовано написана. На веома зрео начин је урађена критичка анализа и интерпретација резултата овог по свему веома актуелног истраживања, али такође и детаљно поређење добијених резултата са резултатима других студија које су се у претходне две године бавиле комплексном и захтевном проблематиком испитивања хемостазног система код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције. Тумачење резултата, њихова детаљна анализа и поређење сопствених резултата са литературним наводима је научно утемељено, јасно написано и указује да је кандидат изузетно добро и свеобухватно овладао проблематиком истраживања.

Комисија сматра да је дискусија написана на веома детаљан и свеобухватан начин, да је научно утемељена и да је кандидат показао изузетну зрелост у тумачењу и анализи добијених резултата, као и да је постигнут завидан степен познавања проблематике

истраживања која је у живи истраживачких тимова широм света од првих дана појаве SARS-CoV-2 вирусне инфекције

7. **Закључци** су јасно и прецизно дефинисани, изведени из резултата истраживања, произилазе из постављених циљева истраживања и правилно су изведени из добијених резултата. Добијени закључци могу имати велику употребну вредност у препознавању болесника са повишеним ризиком за настанак неповољног исхода болести, што клиничару може дати простор за индивидуално прилагођавање терапијског приступа у односу на показатеље функционалности појединих компоненти хемостазног система.

Комисија сматра да су закључци јасно формулисани, да су у складу са постављеним циљевима и да проистичу из добијених резултата

8. **Литература** која је коришћена је релевантна и актуелна у односу на тему истраживања, библиографске јединице су наведене на одговарајући начин.

Комисија сматра да су литературни наводи актуелни и да су одабрани на одговарајући начин, како за приказ актуелне проблематике која је подстакла истраживање, тако и за тумачење резултата и упоређивање резултата са другим студијама.

На основу вредновања појединих делова докторске дисертације

Комисија позитивно оцењује све делове докторске дисертације, односно дисертацију као целину.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у складу са *Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду* који је повезан са садржајем докторске дисертације. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду уредника часописа о томе.

1. Spasić I, Ubavić M, Šumarac Z, Todorović M, Vučković B. Influence of lipid metabolism disorders on venous thrombosis risk. *J Med Biochem.* 2021;40:1–7 M23
2. Spasić I, Ubavić M, Vučković B. Šmitov sindrom-put laboratorijske dijagnostike. *Medical Data.* 2020;12(3):139-141 M52

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Закључци засновани на резултатима спроведеног истраживања су јасно дефинисани и наведени у три тачке:

1. Пацијенти оболели од SARS-CoV-2 вирусне инфекције који имају супримирану примарну хемостазу имају већи ризик за настанак смртог исхода и тромбозних компликација у поређењу са пацијентима оболелим од ове инфекције који имају физиолошки ниво функционалности примарне хемостазе.
2. Поремећај функционалности коагулационог механизма у правцу хиперкоагулабилности код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције повећава ризик за настанак тромбозних компликација и смртог исхода
3. Супримирана функционалност фибринолизног механизма повећава ризик за настанак тромбозних компликација и смртог исхода код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Резултати добијени током израде дисертације су приказани јасно, прегледно и систематично, коришћене су прегледне и разумљиве табеле и графикони. Резултати су обрађени помоћу одговарајућих статистичких метода, тумачени су и анализирани на одговарајући начин, стручно и компетентно упоређивани са доступним релевантним литературним подацима. Закључци истраживања произилазе из добијених резултата, а њихова научна интерпретација је исход несумњиве детаљне упућености кандидата у проблематику која је обрађена у дисертацији.

Комисија позитивно оцењује начин на који су резултати приказани и тумачени.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

9. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Комисија сматра да је докторска дисертација написана у складу са образложењем које је достављено у пријави.

10. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Комисија сматра да је дисертација урађена у складу са савременим принципима научно-истраживачког рада и да у себи садржи све битне елементе на основу којих би се истраживање могло поновити. Дисертација је резултат самосталног истраживања кандидата.

11. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Истраживање које је обављено у оквиру докторске дисертације др Игора Спасића је прво такве врсте на нашим просторима. Овим истраживањем је урађена свеобухватна процена утицаја SARS-CoV-2 вирусне инфекције на све три компоненте хемостазног система, примарну хемостазу, коагулациони систем и фибринолизни систем. Досадашња истраживања су била углавном фокусирана на поремећаје коагулационог система и њихов значај, који је несумњиво био огроман, имајући у виду је изузетно рано, већ у самом почетку пандемије SARS-CoV-2 вирусне инфекције уочено да постоји изузетна повезаност степена активације коагулационог система и ризика за настанак венске тромбоемболијске болести али исто тако и артеријских тромбоза код оболелих, те је у протоколима за лечење значајно место заузимала примена антикоагулантне терапије. Оно што је представљало велики изазов је препознавање посебно ризичних болесника и адекватно дозирање антикоагулантних лекова, као препознавање оних болесника током чијег лечења је неопходно испољити велику обазривост у односу на могућност појаве хеморагијских компликација. У почетним истраживањима хемостазног система током SARS-CoV-2 вирусне инфекције је највећи значај придаван лабораторијским показатељима стимулисане тромбинске активности као и секундарне плазминске активности, с обзиром да су први резултати указали на велики прогностички значај лабораторијских параметара стимулисане тромбинске активности, а недовољан значај је придаван истраживањима тромбоцитне функције и фибринолизног система. С обзиром на испреплетеност и међузависност активације учесника запаљенског процеса, оштећења ендотела крвног суда и све три компоненте хемостазног система, наметала се потреба за истраживањем и осталих сегмената хемостазе као свеобухватног учесника у очувању хомеостазе организма, што је овом дисертацијом и урађено.

Оно што посебно издваја ово истраживање је увид у резултате испитивања примарне хемостазе односно тромбоцитне функције као и резултате глобалног испитивања функционалности фибринолизног система, што није било у фокусу других истраживача у мери у којој је испитивана функционланост коагулационог система током SARS-CoV-2 вирусне инфекције. Посебно су значајни резултати испитивања функције фибринолизног система помоћу глобалног теста – одређивања еуглобулинског времена лизе коагулума, који је недовољно коришћен у свакодневном раду као лабораторијска алатка за препознавање болесника са повишеним ризиком за настанак

тромбозних компликација, а много више у дијагностици хиперфибринолизе као узрока хеморагијског синдрома. На основу добијених резултата дисертације др Игора Спасића може се са сигурношћу тврдити да би свака здравствена установа која се бави лечењем SARS-CoV-2 вирусне инфекције требала уврстити ову анализу у обавезни лабораторијски панел за процену ризика за настанак тромбозних компликација, односно неповољног исхода болести.

Резултати добијени овим истраживањем и њихово разумевање ће умногоме побољшати индивидуални приступ оболелима од SARS-CoV-2 вирусне инфекције и олакшати препознавање болесника са повећаним ризиком за настанак тромбозних компликација односно неповољног исхода, што ће омогућити благовремено превентивно деловање и прилагођавање дозе антикоагулантних и антитромбоцитних лекова сваком поједином болеснику.

На основу добијених резултата и изведених закључака, комисија сматра да докторска дисертација кандидата др Игора Спасића представља оригиналан допринос медицинској науци и да омогућава боље разумевање комплексних промена хемостазног система током SARS-CoV-2 вирусне инфекције, као и правовременије препознавање болесника са повишеним ризиком за настанак тромбозних компликација, што би у клиничком раду могло резултирати побољшањем јединог могућег исправног приступа у планирању тромбопрофилактике, било да се ради о антикоагулантном, антитромбоцитном или комбинованом третману, а то је индивидуални приступ болеснику.

12. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања?

Комисија сматра да је дисертација урађена без уочљивих недостатака који би могли утицати на резултате истраживања и умањити њену научну вредност.

X ПРЕДЛОГ:

На основу наведеног, комисија предлаже:

- а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана;
- б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени);
- в) да се докторска дисертација одбије.

На основу позитивно вредноване докторске дисертације у целини, Комисија за оцену докторске дисертације предлаже Наставно научно већу Медицинског факултета у Новом Саду и Сенату Универзитета у Новом Саду да се докторска дисертација кандидата др Игора Спасића под насловом „Специфичности хемостазног механизма код оболелих од SARS-CoV-2 вирусне инфекције“ прихвати и да се кандидату др Игору Спасићу омогући поступак јавне одбране.

Место и датум:

Нови Сад, 18.04.2022.

1. Име, презиме, звање и потпис
Горана Митић, редовни професор,
председник

2. Име, презиме, звање и потпис
Велибор Чабаркапа, ванредни
професор, члан

3. Име, презиме, звање и потпис
Татјана Радосављевић, члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај и да исти потпише.